Я не зупинявся б на цій пораді, якби не бачив у тому життєвої потреби. Тим більше є товариші, які переконані, нібито кіно так владно входить у наше життя, що відтісняє на другий план театр, оперу, філармонію, цирк і навіть пінг-понг. Воно, мовляв, уже так заполонило душу кіноглядача, що він, як табличку множення, знає, хто такий Олександр Довженко й Марчелло Мастрояні, Клод Лелюш і Марина Владі, дядечко Яковченко і Анук Еме, Сергій Параджанов і Марсель Марсо, Бергман і Мокімото.

Будь-коли й будь-де він (кіноглядач) може розповісти вам, хто з них кінорежисер, а хто кіноактор. Хто як грає і яке в нього хоббі. Не буду з цього приводу сперечатись. Може, й так. Може, глядач усе це й знає. А от як поводитися в кіно, то, я вас можу запевнити, знає не кожен. А все тому, що в нас і досі перед початком кіносеансу або ж у перерві між кіножурналом і кінокартиною не читається лекція на тему "Кіноглядач і його поведінка під час демонстрування фільму".

Поскільки це важливе питання випустили з планів своєї роботи товариші з кінофікації та працівники культури, я, — на громадських засадах, зрозуміло, — вирішив цю місію взяти на себе.

Моя перша порада: як тільки ви зайшли до кінозалу, негайно сядьте. Бажано — на своє місце. І, звичайно, в своєму ряду. Тоді зніміть шапку (якщо ви її носите), скиньте пальто чи плащ і покладіть на спинку стільця, що попереду вас. Якщо товариш чи товаришка безцеремонно почне лягати на ваш одяг, зробіть йому (їй) зауваження. Бажано голосно. У кінозалі завжди треба розмовляти дуже голосно, бо інакше вас не почують.

Роздягнувшись і добре вмостившись, лізьте до кишені. Своєї. Якщо ви жінка — то до сумочки. Діставайте бутерброд (хліб із сиром чи ковбасою) і їжте. Добре до ковбаси з хлібом іде часник. Отож не забудьте прихопити з собою один-два зубчики. Коли ви не взяли

бутерброд, то жуйте кекс, облизуйте ескімо або лузайте насіння. Соняшникове, підсмажене на олії.

Як тільки на екрані з'являються титри, починайте читати. Теж голосно. Бажано так, щоб вас чули аж в останньому ряду. Читайте назву фільму, чиєї студії цей фільм, читайте, хто які ролі грає, потім коментуйте всі події, що відбуваються на екрані. Це, як не дивно, у кінозалах роблять не всі. Більше того, трапляються маловиховані типи, які починають шикати, або, простіше кажучи, затуляти коментаторові рота. Не дають чоловікові розкритись до кінця.

А як на мій погляд, то нехай товариш поговорить. Адже від цього подвійна користь: ви зайвий раз засвоїте, що відбувається на екрані, й дасте змогу сусідові чи сусідці показати себе.

Якщо ви надумаєтеся зупинити його чи її одразу ж після того, як з'являться перші титри, то так і знайте, що далі вже ви не дізнаєтесь, яка студія завжди робить гарні фільми, а яка погані, на чиї фільми варто ходити, а чиї краще дивитися по телевізору.

Тому не лайтеся з товаришем, не робіть йому ніяких зауважень. Хай читає, хай коментує, розповідає, що буде далі, хто кого підріже, а хто кого вб'є.

— Ось цей тип виживе, — покаже він на екран, — навіть після семи ножових ран. А он того, що стоїть коло кабаре, задавить "мерседес".

Потім несподівано він на всю залу зарегоче, й ви на собі відчуєте, як впливає на нього сучасне кіно, зрозумієте, яка перед вами чи за вами емоційно наснажена душа. Чи варто стримувати її поривання? Мабуть, ні. Бо не встигнете ви до пуття оцінити його, як він із вдячності до вас, щоб ви не бились марно в догадках, не перенапружували мозок, розповість, за що саме вбили сторожа чи генерала.

— А ось цей субчик… Ось цей, що в плащі, поцупить картину "Монна Ліза".

Потім від нього ви дізнаєтесь, чим закінчиться перша серія і з чого почнеться друга. Бо товариш уже бачив цей фільм двічі, але після цього піде ще раз. Якщо ви несподівано завовтузитесь, почнете нервувати, він вам порадить не переживати й не брати нічого близько до серця. Бо це, по-перше, кінофільм, а по-друге, в ньому грають ті ж артисти, що вже грали, якщо ви пригадуєте, в "Фантомасі" й "Анжеліці". Пояснить, де саме Жан Маре, а де Мішель Мерсьє. Якщо це наш фільм, то покаже вам Івана Миколайчука. Розповість, як йому довірили головну роль у "Тінях забутих предків".

— До речі, ви знаєте, що "Тіні" у Франції йшли під іншим заголовком — "Вогняні коні", — схопить вас за плече той товариш. — Цей фільм здобув у світі найбільше призів, дипломів і медалей, а в нас ніхто не міг додивитись до кінця.

Ви починаєте прислухатись, але раптом помічаєте вільне місце в передньому ряду. Підводитеся. За вами схоплюється ще десяток-другий кіноглядачів. Починають пострілювати спинки стільців. Із темряви вискакує адміністратор. Адміністратор — вона, жінка. У кінозалах чомусь завжди жінки за адміністраторів.

— Товариші, сідайте, — кричить адміністратор. — Ще не кінець. Це тільки така музика!

— А я хочу пересісти, — кажете ви.

— Як це ви хочете пересісти? — дивується вона. — А якщо всі отак почнуть під час сеансу пересідати? Ви уявляєте, що буде в залі?

— Та, бачите, он у першому ряду є вільне місце, а я того… короткозорий, — кажете ви.

У цей момент у залі зчиняється гамір.

— Не дадуть спокійно кіно додивитись! — зітхає один.

— Сідай уже! Чого ти стовбичиш? — вигукує інший.

Ви відходите до стіни й намагаєтесь пошепки щось пояснити адміністратору. Адміністратор вас не слухає й каже вам, що в кіно треба сидіти на одному місці з самого початку й до кінця. А ви, виявляється, і цього не знали. Нарешті адміністратор не витримує й каже:

— Ну, хіба вам доведеш? Ідіть уже сідайте, але щоб це було востаннє…

Ви обіцяєте й кидаєтесь до облюбованого вами місця. У цей час у залі спалахує світло, й ви ще встигаєте прочитати: "Кінець першої серії".

— А будь ти проклята, — кажете ви самі до себе, але вас хапає адміністратор за руку.

— Ви ще й досі не можете заспокоїтись? — питає вона. — Ганяєте по залу, людей нервуєте, ще й лаєтесь. Мабуть, за мітлою скучили? Це я вам можу організувати. Тротуари все одно нікому підмітати…

На щастя, кіноглядачі виносять вас на своїх плечах аж на вулицю.

— Фу-у! — полегшено зітхаєте ви.

А до ваших вух долітає:

— Ну й народ пішов! Не народ, а дикуни. Гунни! Половці! І коли вони вже навчаться поводитись у кіно, як люди?..

А й справді — коли?..